

PRACE NAUKOWE nr 1114
Akademii Ekonomicznej
im. Oskara Langego
we Wrocławiu

ZARZĄDZANIE 4

Metody badawcze w zarządzaniu – aspekt teoretyczny i praktyczny

Redaktor naukowy
Mieczysław Przybyła

Wydawnictwo Akademii Ekonomicznej
im. Oskara Langego we Wrocławiu
Wrocław 2006

Komitet Redakcyjny

*Andrzej Matysiak (przewodniczący),
Tadeusz Borys, Jan Lichtarski, Adam Nowicki, Zdzisław Pisz,
Waldemar Podgórski, Wanda Ronka-Chmielowiec, Jan Skalik, Stanisław Urban*

Recenzenci

Jadwiga Majchrzak, Czesław Mesjasz

Redaktor Wydawnictwa

Joanna Świrska

Redaktor techniczny

Barbara Łopusiewicz

Korektor

Maria Wiszewska-Sroka

Projekt okładki

Maciej Szłapka

**Kopiowanie i powielanie w jakiegokolwiek formie
wymaga pisemnej zgody Wydawcy**

**© Copyright by Akademia Ekonomiczna we Wrocławiu
Wrocław 2006**

**PL ISSN 0324-8445
PL ISSN 1732-0712**

Druk i oprawa: Zakład Graficzny AE we Wrocławiu. Zam. 535/2006

Spis treści

Wstęp	9
-----------------	---

Część I – Metodyczne problemy badań w zarządzaniu – aspekt teoretyczny i empiryczny

Łukasz Sulkowski: Dualizm w epistemologii nauk o zarządzaniu	13
Stanisław Chelpa: Pomiar nieinwazyjny – metody i wiarygodność osią- ganych wyników	23
Joanna Mróz: Problemy badawcze kultury organizacyjnej – wymiary i ty- pologie	30
Dorota Teneta-Skwiercz: Znaczenie etyki we współczesnych przedsię- biorstwach	42
Dorota Molek-Winiarska: Psychospołeczne skutki wdrażania zmian na przykładzie implementacji zintegrowanego systemu informatycznego . .	49

Część II – Metodyczne dylematy kształtowania organizacji

Janusz Marek Lichtarski: Wybrane problemy metodyczne identyfikacji i opisu struktur organizacyjnych przedsiębiorstw	71
Edyta Tabaszewska: Wpływ technologii informacyjno-komunikacyjnych na strukturę organizacyjną przedsiębiorstw	86

Część III – Nowe ujęcia w zarządzaniu

Agnieszka Jasińska: Metodyczne aspekty wybranych sposobów zarządza- nia kapitałem intelektualnym	101
Ewa Stańczyk-Hugiet: O elastyczności organizacji uczącej się	110
Krzysztof Nowosielski: Problemy stosowania controllingu oraz metody jego oceny	119
Maja Prudzenica-Grunt: Zastosowanie controllingu w powszechnych towarzystwach emerytalnych	127

Część IV – Badanie obszaru kadrowego w zarządzaniu

Agata Wiśniewska-Szałek: Metodyka prowadzenia badań nad zagadnie- niem przywództwa	141
Agnieszka Żarczyńska-Dobiesz: Wybrane aspekty adaptacji nowego pra- cownika do systemu pracy w świetle badań empirycznych	153

Iwona Janiak-Rejno: Skuteczne szkolenie pracowników w świetle wyników badań empirycznych	167
Barbara Chomątowska: Determinanty motywacyjnego charakteru systemu oceniania pracowników – wybrane aspekty w świetle badań empirycznych	183
Grzegorz Jokiel: Czynniki ludzkie w podejściu procesowym do zarządzania w świetle badań służb zaopatrzenia przedsiębiorstw przemysłowych ...	198
Zbigniew Antczak: W stronę wirtualizacji funkcji personalnej w przedsiębiorstwie (zarys procesu)	211

Część V – Marketingowe i logistyczne aspekty zarządzania

Urszula Kałużna-Drewnińska: Wykorzystanie internetu w zarządzaniu działaniami marketingowymi w przedsiębiorstwie	221
Piotr Tarka, Maciej Grzesiowski: Rozwój marketingu drugiego obiegu ..	233
Leszek Bednarz: <i>Postponement</i> – koncepcja odroczonego różnicowania produktów w łańcuchu dostaw	242

Część VI – Dylematy decydowania w zarządzaniu

Aleksandra Sus-Januchowska: Niepewność i ryzyko w świetle teorii decyzji racjonalnych oraz psychologicznej teorii decyzji	255
Sylwia Stańczyk: Triada przewagi konkurencyjnej w obliczu niepewności ..	265
Krzysztof Ćwik: Strategia w działalności małych przedsiębiorstw – metodyka i wyniki badań empirycznych	274
Stanisław Nowosielski, Anna Marciszewska: Sposoby wspierania zarządzania w małych i średnich przedsiębiorstwach w świetle badań własnych	284
Czesław Zajac: Zagrożenia i szanse dla pracowników i menedżerów w procesach przejęć i fuzji przedsiębiorstw – wyniki badań	294
Dariusz Sobotkiewicz: Ustalenie poziomu samodzielności decyzyjnej krajowych oddziałów przedsiębiorstw zagranicznych w Polsce w zakresie marketingu (określenie stanu i jego ocena) – raport z badań	303

Summaries

Part I – Methodological Problems of Research in Management – Theoretical and Empirical Aspect

Łukasz Sulkowski: Dualism in the Management Science Epistemology ...	22
Stanisław Chelapa: Non-reactive Measures: Methods and Credibility of the Results	29
Joanna Mróz: Research Problems of Organizational Culture – Dimensions and Typologies	41

Dorota Teneta-Skwiercz: The Significance of Ethics in Contemporary Companies	48
Dorota Molek-Winiarska: Psychosociological Effects of Improvements i.e. the Implementation of Computing Systems in Organizations	67

Part II – Methodological Dilemmas of Organization Shaping

Janusz Marek Lichtarski: Selected Methodical Problems of the Identification and Description of Organizational Structures of Enterprises	85
Edyta Tabaszewska: The Influence of Information and Communication Technologies on the Organizational Structure of Enterprises	97

Part III – New Perspectives in Management

Agnieszka Jasińska: Methodical Aspects of Chosen Methods of Intellectual Capital Management	109
Ewa Stańczyk-Hugiet: Learning Organization's Flexibility	118
Krzysztof Nowosielski: The Problems of Controlling Exploitation and Methods of its Evaluation	126
Maja Prudzenica-Grunt: Applied to Controlling in General Pension Fund Societies	137

Part IV – Human Resource Area Research in Management

Agata Wiśniewska-Szałek: Methods of Carrying Out Research Into the Issue of Leadership	151
Agnieszka Żarczyńska-Dobiesz: Selected Aspects of a New Employee Adaptation to a Work System in the Light of Empirical Research	166
Iwona Janiak-Rejno: The Effectiveness of Employees' Training in the Light of Empirical Research Outcome	182
Barbara Chomątowska: The Determinants of Motivational Character of Performance Appraisal System – Selected Aspects	197
Grzegorz Jokieli: The Meaning of Human Factor in Process Management in the Light of Supply Services Survey	210
Zbigniew Antczak: Virtualization of Personnel Function in a Company (e-HRM)	218

Part V – Marketing and Logistic Aspects of Management

Urszula Kalążna-Drewińska: The Use of Internet in Management of Marketing Operations in an Enterprise	232
--	-----

Piotr Tarka, Maciej Grzesiowski: Development of the Second Samizdat Marketing	241
Leszek Bednarz: Postponement – Concept of Delayed Product Differentiation in Supply Chain	251

Part VI – Dilemmas of Decision Taking in Management

Aleksandra Sus-Januchowska: Uncertainty and Risk in the Light of Rational Decisions Theory and the Psychological Theory of Decisions	264
Sylwia Stańczyk: The Fundamental Factors of Competitiveness' Superiority in the Face of Uncertainty	273
Krzysztof Ćwik: Strategy in Small Enterprises' Operating – Presentation of Empirical Research Outcome	283
Stanisław Nowosielski, Anna Marciszewska: The Means of Supporting Management in Small and Medium Enterprises in the Light of Own Research	293
Czesław Zajac: Threats and Opportunities for Employees and Managers in the Process of Merging and Acquisitions of Enterprises – Research Results	302
Dariusz Sobotkiewicz: Settlement of the Level of Decision Independence of Native Departments of Foreign Enterprises in Poland in Marketing Scope (Definition of the State and Its Estimation) – Report of Research	321

Wstęp

Warunkiem zaistnienia danej dziedziny wiedzy jako nauki jest nie tylko posiadanie własnego obiektu badań, własnego języka, dzięki któremu opisuje się badane zjawiska, ale również własnej metodyki badań.

W procesie badawczym spełnia się na ogół trzy funkcje, z których każda wymaga zastosowania odpowiedniej metodyki. Pierwszą z nich jest funkcja opisowa (deskrypcyjna), polegająca na opisie obiektu, problemu, badanego zjawiska czy też zdarzenia. Spełniając tę funkcję, badacz odpowiada na dwa kardynalne pytania, mianowicie: co jest czym?, co jest jakie? Drugą z nich jest funkcja wyjaśniająca (eksplikatywna), mająca zbadać przyczyny pojawienia się problemu i odpowiedzieć na pytanie: dlaczego tak jest? Trzecią jest funkcja prognostyczna (predykcyjna), której spełnianie polega na tworzeniu wizji stanów rzeczy, które chce się osiągnąć, a więc wiąże się z odpowiedzią na pytanie: jak być powinno?

Spełnianie tych funkcji winno być poprzedzone określeniem podejścia metodycznego w sensie zarówno uniwersalnym, jak i specyficznym. Zarządzanie jako dyscyplina naukowa może korzystać przede wszystkim z trzech podejść badawczych w sensie uniwersalnym. Chodzi tu głównie o podejścia: dedukcyjne, indukcyjne i wnioskowanie przez analogię.

Następstwem stosowania podejścia dedukcyjnego jest na ogół teoria wielce sformalizowana. Wykorzystanie tego podejścia na szeroką skalę w nauce o zarządzaniu, gdzie natura badanych zjawisk jest skomplikowana i zmienna, jest utrudnione. Może to jest przyczyną tego, że podejście to nie jest powszechnie stosowane, a niektórzy badacze wręcz twierdzą (z czym można się zgodzić), iż w nauce o zarządzaniu metoda dedukcyjna znajduje się w sferze pobożnych życzeń.

Podejście indukcyjne ma większe znaczenie w nauce o zarządzaniu, co wynika z faktu, że jest to dziedzina mająca duże znaczenie praktyczne. Podobnie jest z wykorzystaniem rozumowania przez analogię jako szczególnego przypadku wnioskowania, które może być i jest stosowane na szerszą skalę.

W nauce o zarządzaniu stosuje się wiele specyficznych dla niej metod szczegółowych. Próba ich typologii nie jest prosta (zresztą nie jest to celem prowadzonych rozważań), ponieważ organizacja jest na ogół różnie postrzegana. Niełatwo jest również stwierdzić, czy dana metoda należy wyłącznie do obszaru nauki o zarządzaniu, często bowiem korzysta ona z dorobku metodycznego innych nauk. Można zatem podzielić zdanie tych autorów, którzy twierdzą, że zarządzanie jest nauką, która znajduje się na „rozdrożu” metodycznym (na marginesie można skonstatować, iż to „rozdroże” dotyczy również jej aspektów: ontologicznego, epistemicznego, aksjologicznego i semantycznego).

Niniejsze opracowanie jest zbiorem artykułów, w których podjęto problematykę metodyki badań w nauce o zarządzaniu – zarówno w jej wymiarze teoretycznym, jak i praktycznym. Praca składa się z sześciu części. Pierwsza z nich poświęcona jest metodyce badań w jej wymiarze teoretycznym i praktycznym. W części drugiej zaprezentowano wyniki badań struktur organizacyjnych. Część trzecią poświęcono wybranym nowym podejściom w zarządzaniu. Część czwarta zawiera wyniki badań z obszaru zarządzania kadrami. W części piątej skoncentrowano się na problematyce badań marketingowych i logistycznych. Część szóstą poświęcono zaś dylematom decydowania w zarządzaniu.

Zawarte w tym zbiorze teksty mają wartość zarówno poznawczą, jak i użytkową. W niektórych z nich zawarto wyczerpujące wypowiedzi poparte głębokimi przemyśleniami (do nich zapewne należy ciekawy artykuł poświęcony dualizmowi w naukach o zarządzaniu), w innych zaś zaprezentowano ciekawe wyniki badań empirycznych.

Mieczysław Przybyła